

med mindre Bertel Böhm for saadan Forbrydelse og Opsæt-
sighed paa det eksemplariske bliver afstraffet.«³⁰⁾

Af en Inventarliste fra 1763 fremgaar det, at Byen nu ejede
»3 Malmkanoner og tvende Lunter samt en stor Kanon.«³¹⁾

Da Brandstifteren Jacob Weftrup skulde henrettes i 1782,
blev Borgervæbningen opbudt til inden Retterdagen at øve sig
i nogle Haandgreb med Gevær. En af Borgerne, Christen Hand-
berg, havde ikke noget Gevær, men gik den 28. Marts, da der
var paabudt Øvelse, hen til Anders Tafrup, som havde lovet
ham den ene af sine tvende Bøsser, der begge hang ved Bjælken.
Handberg fik den største, og Anders Tafrup tog selv den
mindste, som han fingererede noget med ved Laasen og Bøjlen
og fjernede Støv fra. De fulgtes saa ad til Mønstringspladsen,
men da det blev et øsende Regnvejr, søgte de ind i Søren Vænde-
lins Port. Mens de stod der, havde nogle unge Mennesker paa
Gaden iagttaget dem, og Tafrup sagde derfor til dem: »Hvad
staar I der og gaber paa os for?« Øjenvidner mente at have set,
at Tafrup holdt Geværet frem for at forskrække de nysgerrige.
Resultatet blev, at Bøssen gik af, og Skuddet ramte en Smede-
lærling, der styrtede død om.³²⁾

Hidtil var det kun mellem Væbningen og Borgerne, der
havde været Stridigheder, men 20. Maj 1788 kom Byens Magi-
strat paa det alvorligste i Klammeri med Graabrødre Sogns
Borgerkompagni, ja Raadet opfattede endog Episoden som et
Forsøg paa Revolution. Grunden var, at Korpset skulde skifte
Anfører, idet dets hidtidige Chef, Købmand Niels Bierring, var
flyttet bort fra Sognet. Magistraten ønskede, at Afdelingen i
Fremtiden skulde kommanderes af Podemester Becker fra Sorte-
brødre Sogns Kompagni, men dette betragtede »Graabrødrene«
som en stor Haan og vilde have, at en af deres egne Løjtnanter
skulde forfremmes. Ved Bierrings Afskedsparade paa Gammel-
torv kom det foran Raadstuen til Uroligheder, ja Borgerne trængte
endog fuldt bevæbnede ind paa Raadstuen, hvor der var Møde.
Dommen over Niels Bierring og dens Præmisser giver det bedste
Referat af Begivenhederne:

»Ved de i denne Sag førte Vidner er blevet fuldstændig

oplyst og bevist, at forrige Kaptajn Niels Bierring den 20.
Maj uden nogen foregaaende Ordre eller Tilladelse fra Magi-
straten tværtimod den ham meddelte Instruks skal have for-
samlet sit Kompagni og med dennem under fuld Ober- og
Undergevær optrukket for Raadstuerettens Holdelse og der i
Stedet for at kommandere Front mod Raadstuen komman-
deret den saaledes, at de har vendt sig med Rumpen derimod
til Haanhed mod Magistraten, og at han dernæst efter en Del
uordenlig Eksercits har opgaaet paa Raadstuen for at frasisge
sig sin Kaptajnplads i Anledning af, at han var udflyttet
fra Byen til et ham tilhørende Sted paa sammes Grund kaldet
Engelsborg, ligesom og at Borgerkompagniet, efter at Magi-
straten i Anledning af Bierrings Frasingelse havde ladet dem
tilsige, at de indtil videre skulde staa under Kaptajnen for
Sdr. Sogn Hr. Beckers Kommando, skal have udgaaet af
Gelederne, de var opstillet udi, og under fuld Gevær samlede
som een Mand opgaaet paa Raadstueretten til Magistraten,
hvor de ved at sige den der samme Tid værende Magistrat,
at de ej vilde staa under bemeldte Kaptajn Beckers Kom-
mando, men vilde have sig en Kaptajn valgt af deres eget
Sogn, har brugt megen Brumlen, Støjen og Alarm samt om-
ringet Borgmesteren, Hr. Kancelliraad Gjerulf, der med
megen Sagtmodighed formanede dem adskillige Gange at være
rolige og gaa hjem til deres Hus, som de og endelig
til sidst adlød.«

Bierring fik 18 Rdl. i Bøde, ligesom han skulde give en
Undskyldning.³³⁾

Ved Nytaarstid 1791 var det galt igen. Aarsagen var
ubetydelig, men Borgmester, Raadmænd og Byfoged kom ind-
byrdes i Totterne paa hinanden, og Bølgerne gik højt. Stiftamt-
mand Sehested, der havde Tilsynet med Væbningen, blev ind-
blandet i Sagen og forlangte en Redegørelse fra Borgmester
Gjerulf, der 10. Februar sendte en saalydende Forklaring:

»Førend jeg blev Borgmester her i Byen, var den borger-
lige Militærintretning saa aldeles forfalden, at næppe 8 à 10
Borgere var forsynet med Gevær og Patrontaske; militære

Øvelser kendtes da intet til, og naar Borgerne ved offentlige Eksekutioner skulde gøre Kæde, indfandt de dem med Kæppe og Stokke i Stedet for Geværer. Man opmuntrede Borgerne og bibragte dem Lyst til en bedre Indretning, som Tid efter anden kom til den Fuldkommenhed, at jeg næppe tror, at de i andre Købstæder finder nogen bedre øvede end de tvende her-værende Borgerkompagnier, og jeg maatte være ubillig, om jeg ikke vilde tilstaa, at Sr. Becker som Kaptajn for det ene, og fordi han var ældst, tillige efter hans Instruks havde nogen Kommando over det andet Kompagni, har haft en stor Del udi og med Virksomhed bidraget til den gode Orden og Indretning, som nu findes. Til et nærmere Bevis paa den Fornøjelse, Borgerne nu gør sig at vedligeholde den militære Indretning, kan blandt andet tjene dette, at de af egen Drift efter foregaaende givne Samtykke har oprettet en Janitshar Musik ved deres tvende Kompagnier, hvortil endog adskillige fornemme Indvaanere uden for Borgerstanden har haft den Godhed at bidrage.

Denne Musik finder de Fornøjelse udi at bruge ved fore-faldende Højtideligheder, og til Nytaar vilde de ogsaa lade det høre i Anledning af Aarets Omveksling, til hvilken Ende Sr. Becker Dagen før sidste Nytaarsdag henvendte sig til mig med Begæring om Tilladelse at lade slaa Tappenstreg om Aftenen samt Reveille om Morgenen, saa og at Tambourerne, som gør Tjeneste ved Kompagnierne, for en ubetydelig Belønning maatte paa Nytaarsdag som ellers Skik og Brug gaa omkring med deres Trommer og modtage, hvad frivillig Gave Indvaanerne maatte have den Godhed at tilbyde dem som Belønning for deres Tjeneste ved Borgerkompagnierne. Jeg fandt ikke, at burde være Borgerne forhinderlig udi deres Fornøjelse, som jeg ansaa aldeles uskyldig og ikke stridende mod god Orden, hvorfor jeg tegnede paa Beckers skriftlige Begæring, »at jeg ikke fandt noget herimod at erindre«, og som en overflødig Forsigtighed tilføjede jeg, »at Byfogeden, Raadmand Wissing, for en Ordens Skyld maatte gives Efterretning derom«. Hvad siden er forefaldet imellem Byfogeden og Borgerne eller i Særdeleshed imellem ham og Becker,

ved jeg intet uden Rygtet, som blandt andet har sagt, at Byfogeden forbød Musikkens Brug uagtet mit givne Samtykke, en Fornærmelse mod mig, som jeg er villig at skænke ham, efter som denne ikke er den ringeste af de Fornærmelser, jeg har maattet overbære for Roligheds Skyld og for ikke selv at anses som trættekær med alle de Klager, Byfogeden har givet mig billig Anledning til at kunne incommodere høje vedkommende med. Dog var alt dette mig endnu ukendt, da Raadmændene Tolstrup, Klein og Wissing kom til mig i mit Hus den 2. Januar ved Middagstid og fremførte adskillige Besværing mod Becker saasom: 1) at Becker havde efterladt at melde Byfogeden Musikken, som han udtrykkelig var paalagt ved min Paategning, 2) at han havde vist Haanhed og Foragt mod Byfogeden ved at befale de, som gik med Musikken, at de ikke skulde musicere, naar de gik forbi Byfogedens Hus, og 3) at bemeldte tre Raadmænd samme Dags Morgen skriftligt havde befaleet Becker at aflevere til Opbevaring paa Raadstuen de af Byen bekostede Trommer og Tamburernes Klæder, hvilken Ordre han ringeagtede og ikke vilde efterkomme.

Vel fandt jeg ikke, at Becker i noget af alt dette havde personlig fornærmet mig, men meget mere, at jeg af bemeldte Raadmænd var blevet fornærmet, idet de havde givet Becker en saadan skriftlig Ordre uden at have villet værdige mig at høre mine Tanker og at begære mit Samtykke, hvilken Udelukkelse fra min Embedsrettighed jeg skulde have billig Aarsag at klage over, men hvad den sidste Post angaar, da var det en Sag at afgøre imellem Raadmændene og mig, som ikke vedkom Becker, og jeg forment, at jeg ikke burde bifalde Beckers ringe Agtelse mod Raadmændene og hans Overhørigheid mod deres Ordre, hvorfor jeg efter at have gjort adskillige Forsøg at formaa dem til at frafalde deres Paastand omsider bekvemmede mig til med dem at underskrive Beckers Afskedigelse, hvilken, om jeg det ikke havde gjort, dog havde haft lige Virkning, da jeg var pligtig at respektere Pluraliteten. Dog bør og vil jeg ikke nægte, at jeg nu givne ønskede ikke at have taget Del udi Beckers

Afskedigelse fra hans Kaptajns Bestilling, fordi jeg er blevet oplyst om, at Raadmand Wissings første Klagepost er urigtig, fordi bemeldte Wissing endnu ikke har kunnet godtgøre den anden Klagepost, hvor Becker paastaar at være uskyldig, og fordi jeg nødig vilde undvære Becker i den Bestilling som Stadskaptajn, hvortil han har vist sig meget duelig, saa det ikke skal være mig for min Del ubehagelig, om Becker igen udi sin Bestilling kan blive indsat paa en Maade, som ikke skulde være Magistraten fornærmelig.«³⁴⁾

Becker blev Aaret efter udnævnt til Brandinspektør, og da han ikke tillige kunde være Borgerkaptajn, maatte man ansætte en ny, men nu vidste ingen, hvem det tilkom at besætte Embedet. Man skrev til Kancelliet, og dette svarede i Brev af 13. Juli 1793, at en ny skulde »beskikkes efter foregaaende Overlæg imellem Magistraten og Stiftet«. Beckers Afløser blev Farver Degen.³⁵⁾

I Aaret 1800 fik Borgervæbningerne Landet over en vældig Oplussen. De urolige Forhold under Napoleonskrigene gjorde, at man af den gamle Væbning søgte at skabe et Folkeværn, der lod sig anvende i Krigstider. Allerede i Juli Maaned fik Borgerkaptajnerne i Viborg, Farver Degen og Købmand Clemen Møller, Ordre til at begynde de militære Øvelser, men de beklagede i Brev af 10. Juli, at det ikke kunde lade sig gøre, og »det af flere end een Aarsag: 1) Er vi ikke underrettet om hvem eller hvor mange af vore Medborgere, der er beskikket til Oberofficerer; 2) ved vi ikke om disse nye Officerer kan Eksercits, eller de behøver at lade sig informere i de nødvendige Haandgreb, Afdelinger og Vendinger, thi uden at Officererne kan dette, nytter det nok ikke at begynde med Mandskabet; 3) bliver det nødvendigt, at Oberofficererne bekoster sig Uniform, thi uden at de møder i Mundering ved Ekserceringer, har Borgerskabet ikke hidentil villet vist den behørig Lydighed, hvilket Kancelliraad Wissing selv en Gang har været Vidne til; 4) er der mange blandt Mandskabet, som mangler Munstrings Stykker«. 27. August havde man endnu ikke faaet begyndt, »thi nu begyndte Høsten, og vi vover ikke at kommandere Borgerne fra deres Høstarbejde

til Eksercering. Begge Kompagniernes Mandskab beløber sig til omtrent 170 Mand; disse mangler omtrent 100 Stykker Geværer, 87 Kaarder og 88 Patrontasker. Mange blandt Borgerne er fattige

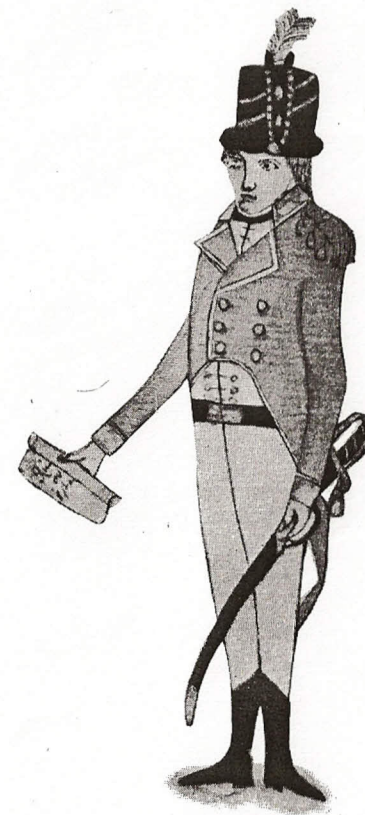

Fig. 50. Zacho Foto.
Borgerofficér 1803. Akvarel af
Organist og Borgeradjutant N. F. Schilling.

Mænd, som næppe i disse dyre Tider har haft Evne til at forske sig og Familie det tørre Brød til Livets Ophold og altsaa meget mindre forske sig Geværer og andet«. ³⁶⁾

Ifølge Reskriptet af 27. Februar 1801 befaledes det, at der overalt, hvor det var muligt skulde oprettes Borgervæbninger, og de foreløbige Regler der gaves, udførtes nærmere ved Reskript af 4. Juni 1802. Der skulde være en Afdeling for vaaben-